

Viborg Kommune
Hald Ege Børnehus

PÆDAGOGISK LÆREPLAN 0-2 ÅR

Hjernen&Hjertet

RAMBOLL

Indholdsfortegnelse

1 INDLEDNING	3
1.1 Indledning	3
1.2 Værdier	5
1.3 Pædagogiske principper	6
1.4 Læringsforståelse	7
2 GENERELLE RAMMER FOR ARBEJDET MED DE PÆDAGOGISKE LÆREPLANSTEMAER	9
2.1 DE OVERORDNEDE LÆRINGSMÅL	9
2.2 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR BØRN MED SÆRLIGE BEHOV	10
2.3 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR METODER OG AKTIVITETER TIL INKLUSION	11
2.4 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR SPROGINDSATSEN	11
2.5 ARBEJDET MED OVERGANGE OG SAMMENHÆNG	12
2.6 METODER OG AKTIVITETER I ARBEJDET MED OVERGANGE OG SAMMENHÆNG	13
3 PRIORITERING, DOKUMENTATION OG EVALUERING AF ARBEJDET MED DE SEKS LÆREPLANSTEMAER	15
3.1 FAKTA OM INSTITUTIONEN	15
3.2 PRIORITERING - LÆREPLANER	15
3.3 VÆRKTØJER TIL DOKUMENTATION	16
3.4 METODER TIL EVALUERING	16
3.5 DAGTILBUDETS ANVENDELSE AF EVALUERING TIL UDVIKLING AF DEN PÆDAGOGISKE PRAKSIS	17
4 MÅLSÆTNINGER FOR DE ENKELTE LÆREPLANSTEMAER	18
4.1 ALSIDIG PERSONLIG UDVIKLING	18
4.2 SOCIALE KOMPETENCER	19
4.3 SPROGLIG UDVIKLING	20
4.4 KROP OG BEVÆGELSE	22
4.5 NATUR OG NATURFÆNOMENER	23
4.6 KULTURELLE UDTRYKSFORMER OG VÆRDIER	25
5 ARBEJDET MED ET GODT BØRNEMILJØ SOM EN INTEGRERET DEL AF DET PÆDAGOGISKE ARBEJDE	27
5.1 ARBEJDET MED ET GODT BØRNEMILJØ	27
5.2 ARBEJDET MED BØRNEMILJØVURDERINGER	29
6 AFSLUTNING	32

1 INDLEDNING

1.1 Indledning

Kommunens fastsatte indledning

Den pædagogiske læreplan skal ses som et arbejdsredskab til at kvalificere og dokumentere 0-6-åriges læring og udvikling. Vi har i Viborg Kommunes Dagtilbud særlig fokus på de læringsmiljøer, vi tilbyder børnene. Læreplanen skal sikre, at børnenes trivsel, udvikling og læring er i fokus, så børnene i samarbejde med forældre bliver rustet til at mestre de udfordringer, de møder. Læreplanen skal bruges som et dagligt, pædagogisk redskab til planlægning, refleksion, evaluering og dermed til udvikling af kvaliteten i de læringsmiljøer, vi tilbyder børnene.

I Dagtilbud i Viborg Kommune rettes blikket mod kerneopgaven – opgaven vi løser sammen til gavn for barnet. Når vi udarbejder den pædagogiske læreplan, skal vi have forståelse for kerneopgaven, og bevidstheden om, hvordan vi sammen løser opgaven, skal være indeholdt i de opstillede mål og tiltag.

Ledelsen bør sikre, at bestyrelsen får forelagt det arbejde, som ledelse og personale foretager i forbindelse med udarbejdelsen, godkendelsen, evalueringen og opfølgningen af den pædagogiske læreplan.

Denne pædagogiske læreplan er gældende for perioden 2017 til 2018.

Dagtilbuddets indledning

Kære læser

Du sidder nu med den pædagogiske læreplan for Hald Ege Børnhus 2016 - 2018 (Gældende for vuggestuen 0-3 årige)

Hald Ege Børnhus er en selvejende institution og derfor består bestyrelsen af forældre til børn i børnehuset samt en medarbejderrepræsentant.

Bestyrelsen vælges for to år af gangen på den årlige generalforsamling.

Bestyrelsen for den selvejende institution har indgået driftsoverenskomst med Viborg Kommune om drift som dagtilbud for børn under skolealderen. Der er endvidere oprettet vedtægt, der er godkendt af Viborg Kommune, som grundlag for driftsoverenskomsten.

Kvaliteten og fordelene ved, at Hald Ege Børnhus er en selvejende institution er bl.a. at bestyrelsen oplever nærdemokratiet - og forældreindflydelse på tæt hold.

Det kommer bl.a. til udtryk ved, at bestyrelsen sammen med ledelse og medarbejdere er med til at udstikke de pædagogiske retningslinjer for institutionen, udarbejde principper for bl.a. mad og måltider, information til forældre, personalesammensætning og børnehushets pædagogik.

Bestyrelsen for Hald Ege Børnhus har besluttet at der er madordning for alle indmeldte børn.

Måltiderne tilberedes af de ansatte ernæringsassistenter i børnehuset.

Bestyrelsen inddrages i både udarbejdelse, godkendelse, evaluering og opfølgning af den pædagogiske læreplan.

Den pædagogiske læreplan sikrer, at børnenes trivsel, udvikling og læring er i fokus, så børnene bliver rustet til at mestre de udfordringer, de møder.

Den pædagogiske læreplan bruges som et redskab til planlægning, refleksion, evaluering og dermed udvikling af kvaliteten i de læringsmiljøer vi i Hald Ege Børnhus tilbyder børnene.

Definitionen af kerneopgaven i Hald Ege Børnhus har bestyrelse og medarbejdere udarbejdet sammen og lyder:

"Sammen støtte børnene i at udvikle robusthed og mestre livet". Med ordet "sammen" tænker vi, at vi er forpligtede til sammen med bl.a.: forældre, tværfaglige samarbejdspartnere, ansatte i institutionen og gæster i institutionen at støtte børnene i at mestre nye færdigheder. Vi har med andre ord et fælles ansvar for at alle børn trives, udvikler sig og er aktive deltagere i fællesskabet for at kunne lære.

Illustration 1

1.2 Værdier

Kommunens fastsatte værdier

Værdisættet fra "Lys i øjnene" udgør det fælles grundlag for arbejdet med børn i Viborg Kommune:

- Ethvert barn er unikt og kompetent og skal mødes som sådan.
- Børn deltager aktivt i sunde fællesskaber. Derfor vil vi skabe sammenhæng og helhed i børns liv.
- Børn er forældrenes ansvar. Derfor samarbejder vi med forældrene om deres børns udvikling og trivsel.
- Børn møder engagerede og faglig kompetente voksne. Derfor anvender vi den viden, der virker.
- Alle arbejder målrettet med en sundhedsfremmende, forebyggende og tidlig indsats. Derfor har vi særligt fokus på det brede tværfaglige samarbejde i nærmiljøet.

Derudover er "Det Strategiske Hus" Viborg Kommunes samlede vision, mission og strategi for dagtilbud. Vi vil:

- Være anerkendende og fokusere på børnenes ressourcer.
- Understøtte læring i børnefællesskaber.

Dagtilbuddets værdier

Titlen i den sammenhængende Børne- og Ungdomspolitik "Lys i øjnene" hos børnene, de unge og de voksne, signalerer at børn, unge og de voksne omkring børnene har lys i øjnene. Politikken er det grundlag, som et vellykket arbejde med børn og unge hviler på.

Børn skal blive så dygtige som de kan, trives og blive livsduelige voksne.

Vi (medarbejdere) sætter fokus på didaktikken, som er læren om hvordan man lærer, reflekterer over måden, hvorpå vi tilrettelægger det pædagogiske arbejde - og måden hvorpå vi skaber såvel fysiske, psykiske som æstetiske læringsmiljøer. Vi evaluerer praksis - med det formål at blive klogere på - hvad der er med til at udvikle kvaliteten af det pædagogiske arbejde der udføres dagligt, og som bl.a. tilgodeser/understøtter at børnene er aktive deltagere i sunde fællesskaber. Det gælder både mindre fællesskaber, hvor man er fælles om noget særligt - f.eks. at være den som skal dække bord - sige værsgo` eller den som hjælper et andet barn, - det lidt større fællesskab, hvor en større gruppe er sammen om f.eks. planlægning og afvikling af arrangementer og det store fællesskab som alle i børnehuset er en del af, hvor alle børnene og deres familier deltager i børnehusets årlige sommerfest. Børnene i vores børnehus er inddelt i faste grupper hver dag, hvor der er faste omsorgspersoner tilknyttet, som har ansvaret for at der arbejdes fagprofessionelt med, at understøtte børnenes trivsel og læring i børnefællesskaber.

Sammen (forældre, medarbejdere, ledelse, eksterne samarbejdspartnere), understøtter vi at børn trives, udvikler sig og lærer i sunde sociale fællesskaber.

Vi ønsker at give alle børn lige muligheder for at opbygge en glæde ved livet og evnen til at kunne navigere i, - og mestre de sociale sammenhænge de indgår i. I den proces spiller de voksne en hel afgørende rolle, - og skal hjælpe børnene på vej. Det gøres ved at skabe en glædesfuld hverdag, hvor alle børn oplever at de bliver anerkendt og har en berettigelse som dem de nu er. Forskning viser at glade børn lærer bedst. Det handler om, at vi voksne drager omsorg for barnet som et individ i tilblivelsesprocessen - hvor livsglæden kan blive den underliggende røde tråd.

I praksis planlægger vi pædagogiske aktiviteter, hvor vi går forrest, går bagerst og går ved siden af. Vi planlægger aktiviteter som børn har lyst til at være med i, som giver dem følelsen af at kunne mestre noget nyt, som de ikke mestrede før. Vi ønsker at børn får succesoplevelser. Vi giver børn mulighed for at fordybe og engagere sig - og skaber miljøer eller situationer hvor forstyrrelser fra andre børn eller de voksne bliver elimineret, så børnene kan synke ind i legen.

Vi ønsker at børn får rare, engagerede og meningsfulde oplevelser, og får hjælp til at opbygge sit selvværd.

Børn lærer af dem der er tættest på dem, dermed er vi forbilleder for børnene, - også når det handler om, at vise livsglæde. Vi går foran og skaber en hverdag med engagement og nysgerrighed.

Troværdighed, nærvær, opmærksomhed, tillid, omsorg og gensidig respekt ser vi som helt grundlæggende for, at vi hver dag kan møde barnet, forældrene, eksterne samarbejdspartnere og hinanden med empati, faglig nysgerrighed og viden.

1.3 Pædagogiske principper

Kommunens fastsatte pædagogiske principper

1. Princip: Det pædagogiske arbejde skal tilrettelægges, så det enkelte barn sikres den bedst mulige udvikling og læring i hele dets hverdag.
2. Princip: Der skal være fokus på at skabe de bedst mulige læringsmiljøer, hvor der tages hensyn til barnets perspektiv og det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø.
3. Princip: De professionelle guider alle børn i forhold til at opleve værdien af fællesskab.
4. Princip: Dialog og samarbejde med forældre og netværk er en naturlig del af arbejdet med at sikre børns trivsel og læring.
5. Princip: Der fremmes en kultur, hvor arbejdet med IT er en naturlig del af det daglige arbejde.

Dagtilbuddets principper

1. Princip: Beskrive sammenhæng, mål, tegn, tiltag i planlægningen af det pædagogiske arbejde, samt evaluere praksis.
2. Princip: Inddrage børnenes perspektiver i arbejdet med den pædagogiske læreplan - barnet i centrum - sensitivitet og åbenhed for børns perspektiver og aktiviteter.
3. Princip: Vi understøtter børns fællesskaber - at alle børn er aktive i fællesskaber og har venskaber. Vi er lydhøre og justerer os og har en åbenhed i forhold til det enkelte barns handlinger og udtryk i samspillet, og i forhold til børnegruppen.
4. Princip: TOPI, kerneopgaven, Det Strategiske Hus, vores vision, vores værdier sikrer at fagpersoner og forældre indgår i et respektfuldt samarbejde og dialog er med til at sikre børns trivsel og mulighed for læring.
5. Princip: Inddrage IT som læringsmiddel i det daglige pædagogiske arbejde.
6. Princip: Fremme børnenes nysgerrighed, som en vigtig forudsætning for meningsfuld læring
7. Princip: Inkludere børn med særlige behov i læreplansarbejdet på lige fod med alle andre børn.
8. Princip: Inddrage børnene aktivt i så mange daglige gøremål som muligt.

1.4 Læringsforståelse

Kommunens fastsatte læringsforståelse

Jf. "Læreplaner og pædagogisk praksis - En vejledning til det pædagogiske personale i Dagtilbud":

Tidlig læring er centralt for udvikling af børns potentialer og kompetencer. Oplevelsen af tryghed og tillid er de bedste betingelser for læring og udvikling. Tilknytningen er af stor betydning for børns udviklings- og læringsprocesser.

Læring handler om dannelse og udvikling og er en forandringsproces, der fremmer tilegnelsen af nye kompetencer. Det er en proces, hvor barnet omformer og udvikler sin viden, forståelse og færdigheder.

Begreberne læring og udvikling går hånd i hånd. Barnet lærer, når det udvikler sig og udvikler sig, når det lærer. Begrebet læring kan også være et synonym for socialisering og/eller dannelse og knytter sig til barnets refleksion, handlinger og identitet.

En af de grundlæggende tanker bag den pædagogiske læreplan er, at hvert barn er medskabere af sin egen læring – en læring, som personalet skal støtte, guide og udfordre, hvad enten der er tale om planlagte aktiviteter eller spontant opståede situationer. Derfor har hele læringsmiljøet en betydning for børnenes udvikling og læring.

Ved læringsmiljø forstås bredt dagtilbuddets kultur og atmosfære, personalets rolle, de fysiske rammer, organiseringen og de metoder, der bliver brugt i de enkelte dagtilbud til at fremme børnenes læring.

Man kan også sige, at læring på en gang foregår i et spændingsfelt mellem det kognitive, psykodynamiske og samfundsmæssige - altså mellem barnets erkendelse, mestring, motivation, følelser og omgivelserne.

Dagtilbuddets læringsforståelse

Nære tilknytninger til andre mennesker er det centrum, et menneskes liv drejer sig om. Fra disse nære tilknytninger uddrager et menneske sin styrke og glæde over livet og giver gennem det, han/hun selv yder, styrke og glæde til andre. Vi giver barnet beskyttelse omsorg og trøst.

Vi passer på, tager os af - giver både fysisk og psykisk omsorg. Vi forsøger at følge de initiativer børnene tager - og udnytter det i f.eks. spontant opståede situationer, ved at understøtte situationer, som giver børnene muligheder for at fordybe sig, få erfaringer og lære.

Hjørnestenen i vores pædagogiske praksis er relations arbejdet. Vi anvender Marte Meo metoden som er en kontakt - kommunikations -og samplismetode som understøtter relationsarbejdet ved at tage afsæt i barnets ressourcer og udviklingsbehov. Ved at benytte os af Marte Meo metoden, hvor der er fokus på omsorgspersonens relation til barnet, bliver barnet anerkendt, set, hørt, forstået og får hjælp af den voksne til at mestre sit liv.

De voksne har en central rolle i forhold til børns læring, idet børnene er afhængige af de voksnes reaktioner og respons. De voksne er rollemodeller, børn lærer ved at iagttage, se og mærke værdier og holdninger. Ligeledes lærer børnene indbyrdes også ved at iagttage og efterligne hinanden.

Vi sætter det enkelte barn i centrum, og lægger stor vægt på at møde barnet anerkendende, inkluderende og vi organiserer det pædagogiske arbejde således at det sikrer at det enkelte barn er en aktiv deltager i fællesskaber. Gennem fællesskabet lærer barnet bl.a. 1) hvordan det skal samarbejde, lærer at være en del af et struktureret og ustruktureret samvær med andre. 2) Hvordan det kan mærke sig selv, sine følelser og sin lyst (selvregulering - sensitivitet.) 3) Hvordan det kan have omtanke for sig selv og andre, og konsekvensen af handlinger (refleksivitet). 4) At opøve færdigheder og kunnen (teknikalitet - faglighed)

Vi skaber en hverdag for børnene, som er præget af forudsigelighed. Vi tilrettelægger børnenes hverdag med en vekslen mellem noget vi vil sammen (i fællesskabet) med børnene - noget vi vil være nysgerrige på (i fællesskabet) sammen med børnene - noget som giver mening - og børnenes egne spontane oplevelser og muligheder for at lege i miljøer som giver børnene muligheder for udfordringer, muligheder for at vælge selv og muligheder for at eksperimentere og lære i fællesskab med andre børn - og med indretning af rammerne, støtte guidning fra voksne.

Illustration 2

	Børn har ringe indflydelse på form og indhold	Børnene har høj indflydelse på indhold og form
De voksne har høj grad af indflydelse på indhold og form	1. Læringsrum Voksenskabtlæring. Den voksne går foran barnet. Den voksne har sat et bestemt indhold på programmet. Børnene skal lære noget bestemt.	2. Læringsrum Voksenstøttet læring. Den voksne går ved siden af barnet. Den voksne støtter og udvikler sammen med børnene. Børnenes medbestemmelse er medtænkt i projekter og aktiviteter. Støtte børns læring gennem samtaler. F.eks. følge børnenes spor.
De voksne har lav grad af indflydelse på indhold og form		3. Læringsrum Leg og spontane oplevelser. Den voksne går bag ved barnet. Den voksne skaber muligheder og udfordringer gennem tilrettelæggelse af et miljø for leg og oplevelser. De pædagogiske handlinger ligger underforstået i miljøet. F.eks. ved overvejelser over legepladsens indretning.

Fig. 1: De tre læringsrum (Basil Bernstein 2001)

2 GENERELLE RAMMER FOR ARBEJDET MED DE PÆDAGOGISKE LÆREPLANSTEMAER

2.1 DE OVERORDNEDE LÆRINGSMÅL

Kommunens fastsatte overordnede læringsmål:

For at børnene kan mestre eget liv og bliver robuste, har det jf. "Læreplaner og pædagogisk praksis - En vejledning til det pædagogiske personale i Dagtilbud" betydning, at:

- de professionelle gennem fællesskabet giver børnene mulighed for at lære at samarbejde og være en del af et struktureret og ustruktureret samvær
- de professionelle giver børnene mulighed for, at de kan mærke sig selv, sætte ord på følelser og behov
- de professionelle giver børnene mulighed for at tænke over egne handlinger og have omtanke for andre.

Disse almene kompetencer bliver udviklet i læringsmiljøer, hvor børn og voksne er sammen om aktiviteter, der stimulerer barnets sprog, motorik, viden om natur og naturfænomener samt kunst og kultur.

Jf. "Lys i øjnene" er det Byrådets mål:

- at børn bliver så dygtige, som de kan, trives og bliver livsduelige voksne. Det gør vi ved at inddrage og aktivere børnene i læringsprocessen og lade dem anskueliggøre den
- at børn, forældre og professionelle indgår i et forpligtende samarbejde. Det gør vi bl.a. ved at sætte ind på sprogområdet og herunder yde en særlig indsats for familier med flere sprog

Dagtilbuddets overordnede læringsmål:

Gennem aktiviteter, såvel spontane som planlagte skaber vi en platform, hvor der er tryghed og trivsel, - som giver børnene mulighed for at få erfaringer/være nysgerrige/udvikle sig/ lære i fællesskabet. Da vi ved børn lærer gennem aktiv engagement og i samspil med andre børn og voksne er vi bevidste på, at have givet plads til barnets personlighed og aktive deltagelse. Vi er bevidste på at have en åbenhed for børns perspektiver, hvilket kan ændre den voksnes forestillinger om barnet/børnene og styrker indsigten i den relationelle indvirkning på samspillet og børns deltagelsesmuligheder i fællesskabet. Dette er med til, at bekræfte børnene i, at deres bidrag til praksis er meningsfulde - og dermed får barnet nye frugtbare erfaringer der er med til at forme hvad det kan og ved, og ikke mindst hvordan det forstår sig selv og sine omgivelser.

I samspilsprocesserne (leg, aktiviteter, måltider, ture, traditioner, projekter, sang, teater m.m.) lærer børnene om medbestemmelse, medansvar og forståelse for andres perspektiv.

Børnene er inddelt i faste grupper i børnehuset, - hver gruppe udarbejder et årshjul, hvor det overordnet bl.a. planlægges hvilke projekter, hvilke temaer, hverdagslæring den enkelte gruppe vil have særlig fokus på.

Medarbejderne har i planlægningen af projekter ansvar for at der i det pædagogiske arbejde tages udgangspunkt i læreplanen. Der udarbejdes SMTTE modeller for større fælles projekter med baggrund i læreplanen.

I forhold til børn der viser tegn på mistrivsel, anvender vi analysemodellen (jf. TOPI) til at undersøge barnets signaler som grundlag for en tidlig indsats. Den tidlige indsats sikres ved at arbejde målrettet med forældreinddragelse og tværfagligt samarbejde (jf. TOPI)

I børnehuset sikrer vi at der ydes en særlig indsats i forhold til børn der vokser op i familie med flere sprog - og i forhold til børn der har særlige behov.

2.2 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR BØRN MED SÆRLIGE BEHOV

Kommunens fastsatte overordnede læringsmål:

Jf. TOPI (Tidlig opsporing og indsats) arbejder vi ud fra tre grundlæggende værdier:

1. Barnets adfærd ses i den sociale kontekst, hvori barnet indgår. Fokus på barnets ressourcer og ikke dets mangler.
2. Forældrene er aktive samarbejdspartnere. Forældrene er en ressource.
3. Det tværfaglige professionelle samarbejde og de tværfaglige ressourcer vægtes højt. Der skabes fælles begreber og forståelse af hinandens praksis.

I forhold til børn, som viser tegn på mistroivsel, skal analysemodellen anvendes til at undersøge barnets signaler som grundlag for en tidlig indsats.

Dagtilbuddets læringsmål for børn med særlige behov:

I Hald Ege Børnehus skal børn med særlige behov støttes i at udvikle deres kompetencer, så de oplever øget livskvalitet, trivsel og udvikling.

I børnehuset skaber det pædagogiske personale rammer, som åbner mulighed for, at børn med særlige behov, kan udvikle sig i et anerkendende og inkluderende miljø og får mulighed for at opleve gode og positive relationer til andre børn og voksne.

Vi er i dialog med forældre i hverdagen om barnets trivsel og udvikling, - der vil ofte være en eller flere perioder i et barns liv, hvor barnet kan være i problemer og have et særligt behov. Når vi eller forældrene har bemærket at barnet viser tegn på at være i problemer mødes vi og drøfter situationen. Det kan være på baggrund af trivselsundersøgelse jf. TOPI, eller det kan være forældrene har bemærket noget i hjemmet, at fagperson og forældre mødes.

Det pædagogiske personale i børnehuset, tværfaglige samarbejdspartnere og forældrene tager udgangspunkt i barnets ressourcer, og udviklingspotentialer i forhold den pædagogiske indsats.

Medarbejderne arbejder med TOPI konceptet, med den intention, at kunne lave en tidlig indsats, når og hvis et barn ikke trives. Medarbejderne på barnets gruppe laver trivselsundersøgelse på børnene, tre gange om året. Når et barn af medarbejderne vurderes til at være i "gul" eller "rød" position - involveres barnets forældre - og der udarbejdes på baggrund af en analyse (model) en handleplan - og opfølgning af denne. Forskningen viser at det er den systematisk planlagte og kontinuerlige anvendelse af Trivselsskemaet der giver resultater.

Den Tværfaglige Model inddrages når der er børn, hvis trivsel og udvikling vi er bekymrede for.

Forældre inddrages altid i samarbejdet med øvrige fagprofessionelle samarbejdspartnere, og er aktive deltagere i forbindelse med at afdække og få en fælles forståelse af det som er svært for barnet, - samt er aktive i forhold til den handleplan der udarbejdes i forhold til at understøtte barnets trivsel og læring.

2.3 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR METODER OG AKTIVITETER TIL INKLUSION

Dagtilbuddets metoder og aktiviteter til inklusion:

Vi lægger vægt på en god tilknytning mellem barnet og den modtagende medarbejder når et nyt barn starter i Hald Ege Børnehus. Det gør vi ved at barnet og forældre kommer på besøg flere gange inden vi skal modtage barnet, og inden forældrene skal starte på arbejdet.

Når et barn har det svært, er i vanskeligheder eller bare ikke trives drøftes problematikken med forældre, kollegaer og evt. tværfaglige samarbejdspartnere, og vores intention er, at ville ændre de vilkår, - det læringsmiljø som barnet er en del af, fremfor at gøre barnet forkert. Vi ønsker at blive kloge på, hvad der er på spil for barnet, - dermed får vi Barnet I Centrum, - justerer os - og på den måde vi er i kontakt og samspil med barnet.

Vi anvender viden om inklusion og fællesskabets betydning for barnet.

Hos os er det et fælles anliggende (forældre og medarbejdere) at sikre børns trivsel, - sikre deres deltagelse i fællesskabet, da vi ønsker at børnene oplever, erfarer og mærker at de voksne møder dem med sensitivitet og forståelse for deres perspektiver og aktiviteter.

De pædagogiske medarbejdere deltager i netværk sammen med øvrige institutioner i området, hvor pædagogiske nye pædagogiske metoder læres.

Ved overgange fra vuggestue til børnehave, besøger barnet flere gange den kommende børnehavegruppe sammen med en for barnet tryk medarbejder fra vuggestuen. Ved disse besøg åbnes der for en begyndende tilknytning til de nye voksne og børn i børnehaven.

I overgangen fra børnehave til skole er vi som dagtilbud med til at sikre at barnet får en god overgang. Vi har et tæt samarbejde med medarbejdere på skolen i forbindelse med alle børns overgang, men for de forældre, hvis børn som har særlige behov holdes særlige samtaler mellem medarbejdere på skolen, tværfaglige fagprofessionelle og medarbejdere og leder fra børnehuset for at sikre sammenhæng, et sundt læringsmiljø og dermed en god skolestart for barnet (alle børn).

2.4 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR SPROGINDSATSEN

Kommunens fastsatte overordnede sprogindsats:

I dagtilbud kan sprogvurderingen foretages fra barnet er 2 år og 10 mdr. Ved særlige behov kan dagplejeren udarbejde et TRAS-skema.

Alle 3-årige skal sprogvurderes. Det anbefales, at de 3-årige - når vurderingen viser, at de har behov for en særlig eller fokuseret sprogindsats - revurderes ved en 5-årsscreening. Det er lederens ansvar at udføre sprogvurderingen og sætte en eventuel sprogindsats i værk. Til sprogvurderingen anvendes Rambølls modul, og den foretages af en pædagog i institutionen.

Dagtilbuddets sprogindsats:

Vi udarbejder sprogvurderinger i tre års og fem års alderen. vurderingen er et arbejdsredskab, som giver mulighed for at følge det enkelte barns sproglige udvikling og støtte barnet, hvor det har et behov.

Forældrene informeres og er en aktiv part i sprogvurderingen - og den eventuelle fremadrettede indsats.

Vurderingen har fokus på fire sproglige områder:

- 1) Det produktive talesprog
- 2) Det receptive talesprog
- 3) Lydlig opmærksomhed
- 4) Kommunikative kompetencer.

I forbindelse med sprogvurderingerne kan der være tale om, at barnet bør ydes en 1) en generel indsats, 2) fokuseret indsats, 3) en særlig sprogindsats.

Den generelle indsats gives i den daglige pædagogiske planlægning, den fokuserede indsats gives i form af, at barnet deltager i en lille "sproggruppe" med dialogisk læsning som sproglig indsats. Indsatsen foretages af en af børnehusets medarbejdere. Den særlige sprogindsats gives i form af tale undervisning, som leveres af børnehusets tilknyttede tale- hørekonsulent.

I forbindelse med sprogvurderingerne orienteres forældrene altid om sprogvurderingens resultat, - og hvilken indsats der bør gives i børnehuset, - og hvilken sprog indsats forældre kan give barnet hjemme. Når og hvis en medarbejder - eller forældre er bekymret for et barns sproglige kompetencer holdes et sprogfokustmøde, hvor pædagog, forældre til barnet, tale - hørekonsulent og leder deltager, med det formål at afdække barnets evt. behov for en sprogindsats.

I børnehuset har vi tre pædagoger som er "sprogpædagoger", - de har alle tre deltaget i "Sprogpakken" et landsdækkende efteruddannelsesindsats under Socialstyrelsen.

Alle pædagoger i børnehuset er forpligtet til, at bruge metoden Dialogisk Læsning i forbindelse med sprogunderstøtning.

Pædagoger og forældre låner materialer på legeteket for at understøtte den sprog indsatsen/sprogudviklingen.

Derudover er der materialer som er udarbejdet af Gitte Kjøge f.eks. Palle Post - og Hit med lyden som pædagoger har kendskab til- og som benyttes i den sprogunderstøttende indsats.

2.5 ARBEJDET MED OVERGANGE OG SAMMENHÆNG

Kommunens fastsatte arbejde med overgange:

Det er Byrådets mål, at der er sammenhæng og helhed i børnenes liv. Det gør vi ved at arbejde systematisk med at skabe gode overgange for børn og inddrage forældrene i det arbejde.

I Viborg Kommune ønsker vi, at der opstilles mål for overgange mellem dagpleje og børnehus for at sikre, at alle børn får den bedst mulige overgang fra et dagtilbud til et andet. For at sikre at vigtig viden ikke går tabt i overgangene, har Viborg Kommune udviklet en fælles overgangsmodel og et fælles overgangsskema i forbindelse med TOPI.

Dagtilbuddets arbejde med overgange og sammenhæng:

I både vuggestuen og børnehaven arbejdes der med "overgange" med det formål at der er en sammenhæng i børnenes liv - og for at vigtig viden om barnet ikke går tabt i overgangen. Der er flere overgange i børnenes 0-6 årige liv, og ens for dem alle er, at de voksne der har kendskab til barnet, skal dele deres viden om barnet med de nye voksne der skal tage imod barnet og forældrene. De overgange vi som børnehus er en del af er: 1) overgangen fra hjemmet til vuggestue. 2) overgangen fra dagpleje til vuggestue eller børnehave. 3) Overgangen fra en anden vuggestue/børnehave til vores vuggestue/ børnehave. 4) Overgangen fra vuggestue til børnehave 5) overgangen fra børnehavegrupperne 3-5 år til storebørnsgruppen. 6) overgangen fra storebørnsgruppe til skolen. Vi afholder overgangssamtaler jf. TOPI, samt en intern overlevering fra de 3 børnehavegrupper til storebørns gruppen (Femmergruppen).

Vi samarbejder tæt med forældrene i alle overgange, hvorved vi sammen sikrer at de kompetencer barnet har opnået i vores børnehus, skal det kommende dagtilbud og skole bygge videre på sammen med barnet. På den måde skabes der en rød tråd i barnets liv.

Sammenhæng med børnehaveklassen handler om sammenhæng i børnenes liv. Skolen skal være børneparat og bygge på et tydeligt børneperspektiv, der tager over hvor børnehaven slipper.

Børnehaven har fokus på at styrke børnenes generelle kompetencer for en foranderlig fremtid. Vi arbejder på, at klæde børnene på til en god start i børnehaveklassen ved at understøtte, at børnene udvikler sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed, mod på at forsøge og fejle, bidrage i fællesskaber samt lære- og virkelyst. Vi støtter barnets sproglige udvikling, så barnet kan udtrykke sig og kommunikere alderssvarende ved skolestarten.

I Hald Ege Børnehus følger vi Viborg Kommunes procedure i forhold til overgange og sammenhænge jf. TOPI, hvor der er udviklet fælles overgangsmodeller og fælles overgangsskemaer, som vi benytter til alle overgangssamtaler. Overgangsskemaet udfylder vi i en dialog med forældrene og skemaet bruges i dialogen ved overgangssamtalen til det nye sted.

I Hald Ege Børnehus samarbejder vi med de offentlige og private tilbud der måtte være. Alle forældre skal deltage aktivt i en overgangssamtale, både når vi modtager og "afleverer" børn.

Hvis vi modtager børn udenfor Viborg Kommune kontakter vi den pågældende institution, og følger sammen procedure som interne overgange, selvfølgelig i samarbejde med forældrene.

2.6 METODER OG AKTIVITETER I ARBEJDET MED OVERGANGE OG SAMMENHÆNG

Dagtilbuddets metoder og aktiviteter for arbejdet med overgange og sammenhæng:

Allerede ved 2½ års samtalen snakker vi om forventninger til den kommende overgang og opstart i børnehaven. Personalet og forældrene drøfter, hvilke tiltag der skal fokuseres på det kommende ½ år inden start i børnehaven for at give barnet den bedst mulige overgang.

To måneder før vuggestuebarnet skal gå i børnehave holdes der en overgangssamtale jf. TOPI hvor medarbejder fra børnehaven, forældre og medarbejder fra vuggestuen deltager.

Der vil i månederne op til overgangen være jævnlige besøg i den nye børnehave gruppe, som intensiveres som tiden nærmer sig for overgangen.

De kommende skolebørn går i den samme børnegruppe (femmeren) det sidste år inden de skal starte i skole.

Der tages udgangspunkt i det enkelte barns behov og udvikling, når overgangen planlægges. Der er fastlagte møder hvor personalet fra de to børnehaver og skolen mødes.

Børnene besøger SFO'en og 0. klasserne og der foretages hyppige besøg på skolernes områder.

Børnehaveklasseledere kommer på besøg i børnehaven inden sommerferien.

Alle forældre tilbydes en forældresamtale jvf TOPI.

Illustration 3

3 PRIORITERING, DOKUMENTATION OG EVALUERING AF ARBEJDET MED DE SEKS LÆREPLANSTEMAER

3.1 FAKTA OM INSTITUTIONEN

Dagtilbuddets beskrivelse:

Hald Ege Børnehus er normeret til: 48 vuggestuebørn og 80-90 børnehavebørn.

Børnehuset er beliggende i Hald Ege by, tæt ved skov, Hald Ege Mini Regnskov, Hald Ege Skkole, Hald Hovedgård, Naturskolen, marker, Hald Sø m.m.

I Hald Ege Børnehus modtager vi børn fra f.eks. Frederiks, Hald Ege, Birgittelyst, Ravnstrup, Almind, Dollerup, Finderup og Viborg.

Vuggestuen og børnehaven er fysisk indrettet i to huse med hver sin legeplads, adskilt med et hegn mellem de to legepladser.

Vuggestuebørnene er delt op i fire aldersintegrerede grupper: rød, blå, gul og grøn gruppe.

Børnehaven er ligeledes delt op i fire grupper.

I de tre af grupperne: mariehøns, sommerfugle og græshopper er børnene i alderen 3-5 år.

Den fjerde børnehavegruppe kalder vi "femmergruppen". Denne gruppe er aldersopdelt - og er for alle kommende børnehaveklasse børn. Gruppen modtager børn fra de tre øvrige børnehavegrupper hvert år i august - og gruppen er sammen indtil sommerferien.

Størstedelen af børnene er etnisk danske, men der nu også få indmeldte tosprogede børn og plejebørn i børnehuset.

Den samlede personalegruppe er på 27 medarbejdere. 16 pædagoger, 7 medhjælpere, 1 PAU praktikant, 2 ernæringsassistenter, administrativ medarbejder, souschef og leder. Derudover har vi i perioder praktikanter og studerende tilknyttet hhv. vuggestuen og børnehaven.

Medarbejdergruppen i Hald Ege Børnehus består af flest kvinder, - vi har ansat 3 mandlige medarbejdere.

Blandt vores ansatte fagprofessionelle pædagoger er nogle nyuddannede - og andre har været uddannet i mange år - ligesom de og pædagogmedhjælperne har været ansat i børnehuset i mange år. Vi lægger vægt på, at de pædagogiske medarbejdere har kendskab til Marte Meo metoden, hvilket de får ved kursus deltagelse (grundforløb).

Leder og en pædagog har Marte Meo terapeut uddannelsen.

3.2 PRIORITERING - LÆREPLANER

Under udarbejdelsen af pædagogiske læreplaner er følgende prioritering af de enkelte læreplanstemaer angivet:

Alle læreplanstemaer har bidraget lige meget til børnenes udvikling.

Kommentar

Vi prioriterer at arbejde lige højt med alle læreplanstemaer.

De enkelte grupper arbejder i perioder med forskellige temaer/projekter/aktiviteter, hvor der prioriteres hvilke læreplanstema - eller hvilke læreplanstemaer der arbejdes systematisk med. I alle børnegrupper bliver der over den to årige læreplansperiode arbejdet med alle seks læreplanstemaer. Over den to årige periode er de enkelte grupper forpligtede til at arbejde systematisk med alle seks læreplanstemaer, hvilket betyder at der udarbejdes detaljeret planlægning, didaktiske overvejelser - formidling - inddragelse af børnemiljø og Inklusion samt en plan for hvordan der skal evalueres - og hvilke metoder der vælges til brug for evaluering.

Alle børn og medarbejdere arbejder med det samme projekt (læreplanstema/projekt udvælges) i en længere periode i forbindelse med vores årlige tilbagevendende sommerfest for alle børn, søskende og forældre - og projektet foregår i nogen grad på tværs af aldre - og der evalueres ved hjælp af forskellige dokumentations former.

3.3 VÆRKTØJER TIL DOKUMENTATION

Under udarbejdelsen af pædagogiske læreplaner er det angivet, at følgende værktøjer særligt benyttes til dokumentation af arbejdet med læreplanerne:

- Praksisfortællinger
- Foto
- Video
- Barnets bog
- Iagttagelser/observationer
- Børneinterview
- Logbog
- Børnenes skabende udtryk
- Marte Meo

3.4 METODER TIL EVALUERING

I forbindelse med udarbejdelsen af læreplanerne er det angivet, at der er benyttet følgende metoder til at evaluere arbejdet med læreplanerne:

- FCCERS
- LP
- SMTTE
- Relationsskema
- Inddragelse af forældre
- Situationsanalysen "bisanalyse-didaktik"
- Marte Meo

3.5 DAGTILBUDDETS ANVENDELSE AF EVALUERING TIL UDVIKLING AF DEN PÆDAGOGISKE PRAKSIS

I forbindelse med udarbejdelsen af læreplanerne er det angivet, hvordan evalueringer skal anvendes til udvikling af den pædagogiske praksis:

Vi vil dele den viden der fremkommer på baggrund af de enkelte gruppers evalueringer af arbejdet med projekter/aktiviteter/læreplanstemaerne. Grupperne præsenterer deres evalueringer (dokumentationer der er udarbejdet undervejs i et projekt/en situation, lægges til grund for evalueringerne) for hinanden - på teammøder. Ved at dele de didaktiske overvejelser og evalueringer med hinanden får vi bevis for, om vi gør det vi siger vi gør (i læreplanen) - og får mulighed for at udvikle kvaliteten af den pædagogiske praksis sammen.

Med andre ord "løfter vi blikket" på helheden og bliver opmærksomme på, hvordan vi hver især kan stille vores viden til rådighed, så vi øger chancen for, at vi sammen kan lykkes med - og i den pædagogiske praksis

Ved at dele didaktiske overvejelser og evalueringer sikrer vi at fagprofessionelle vidensdeler - og vi sikrer en sammenhængskraft og samarbejde om den pædagogiske kvalitet i børnehuset.

Præsentationer af evalueringerne fører til gode dialoger, gensidig forståelse, gensidig tillid og respekt. Dialogen er et vigtigt middel til at bringe os tættere på hinanden og den kerneopgave vi er sammen om at udføre.

De enkelte gruppers dokumentationer/evalueringer skal vise og danne grundlag for vurderingen af det pædagogiske arbejde i børnehuset.

I forhold til læreplanen er det børnehusets læringsmiljø, og hvordan alle børn kan profitere af det, der evalueres.

Evalueringerne giver på baggrund af analyse af de indsamlede data (dokumentation) muligheder for at udvikle nye tegn - og nye mål.

Vi samler evalueringerne/analyserne for denne læreplansperiode, elektronisk til brug for ECERS/FCCERS evalueringen, af den pædagogiske læreplan, som foregår hvert 2. år (forår 2018) Ledelsen sikrer at bestyrelsen løbende får forelagt det arbejde, som ledelse og medarbejdere foretager sig i forbindelse med såvel udarbejdelsen, godkendelsen evalueringen og opfølgningen af den pædagogiske læreplan.

Illustration 4

4 MÅLSÆTNINGER FOR DE ENKELTE LÆREPLANSTEMAER

4.1 ALSIDIG PERSONLIG UDVIKLING

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med alsidig personlig udvikling angivet:

Børns alsidige personlige udvikling, udvikles og skabes bedst i omgivelser hvor barnet oplever lydhørhed og medindlevelse i samspillet. Børn spejler sig i andre, både børn og voksne, og når barnet befinder sig i omgivelser hvor anerkendelse er i højsædet, styrkes selvværdet og det positive selvbillede.

Barnet skal igennem sin udvikling lære at mærke egne grænser - mærke hvad det har lyst til, og hvad det ikke har lyst til – herunder at lære at mærke disse følelser i en social sammenhæng, i og med at barnet i det store fælleskab kommer til at skulle håndtere sine følelser.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med alsidig personlig udvikling angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

Det enkelte barn skal i de anerkendende omgivelser styrke selvværd, selvtillid og egne evner.

Det enkelte barn skal i hverdagen opleve at have gode relationer med både børn og voksne.

Det enkelte barn skal have en oplevelse af at de voksne (omsorgspersoner) er nærværende og medindlevende.

Barnet skal opleve at befinde sig i et godt børnemiljø.

Barnet skal modtages i vuggestuen af voksne som afstemmer sig (aflæser barnets følelsestilstand) med barnets funktionsniveau.

Barnet skal møde omsorgspersoner som tydeligt og opmærksomt skaber vejen frem mod barnet i forbindelse med den daglige modtagelse.

Barnet skal møde autentiske omsorgsgivere der næres ved samvær med børn, er uselvisk, skaber tryghed og nærhed, er ubetinget opmærksom på at det enkelte barn føler sig anerkendt og forstået, er ærlig og til stede i nuet og ikke foretager automatiserede modtagelser. (Autenticitet er en indre emotionel tilskyndelse)

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: Vi ser og hører barnet giver udtryk for egne behov, interesser og følelser – verbalt eller nonverbalt.
2. Tegn: Vi ser og hører at barnet mærker egne grænser og siger til og fra.
3. Tegn: Vi ser at barnet tør deltage i det sociale fællesskab.

4. Tegn: Vi ser at barnet viser initiativ med selvhjulpenhed og selvstændighed.
5. Tegn: Vi ser at barnet har tætte relationer/tilknytning til voksne og børn i hverdagen.
6. Tegn: Vi ser barnet afprøver nye ting.
7. Tegn: Vi mærker, ser og hører at barnet reagerer på kontakt.
8. Tegn: Vi ser barnet kravler, - eller "rumper sig ud" i nye omgivelser.
9. Tegn: Vi ser og hører at barnet viser interesse og lyst til at deltage i leg og aktiviteter.
10. Tegn: Vi ser og hører at barnet reagerer på andres kropssprog og følelsesudtryk.

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med alsidig personlig udvikling angivet:

1. Tiltag: Vi guider og hjælper barnet i nye udfordringer.
2. Tiltag: Vi opmuntrer barnet til at tro på sig selv.
3. Tiltag: Hverdagen vil være struktureret, forudsigelig og tryk for barnet.
4. Tiltag: Barnet får mulighed for at udfolde sig i anerkendende omgivelser.
5. Tiltag: Vi møder børnene med anerkendelse, nærvær, rolig lys tone og forudsigelighed.
6. Tiltag: Børnene inddrages i det sociale samspil og fælleskab.
7. Tiltag: Vi støtter barnet i at blive/være selvhjulpen.
8. Tiltag: Vi er opmærksomme på børnenes forskellige personligheder og tilgodeser disse.

4.2 SOCIALE KOMPETENCER

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med sociale kompetencer angivet:

Sociale kompetencer udvides og udvikles gennem hele livet, men i barndommen dannes basale sociale mønstre. Det sker gennem erfaringer med forskellige sociale processer så som handling og passivitet, ansvar og ansvarsfrihed, styrke og svaghed, magt og afmagt, nærhed og konflikt.

Barnet færdes i forskellige arenaer (i børnehuset, i hjemmet, hos bedsteforældre, hos naboer, hos familie osv.). Her kan barnet opleve forskellige regler og normer.

Ved at færdes i forskellige miljøer får barnet mulighed for, at lære at begå sig i forskellige kulturer og erfare de muligheder, de hver især giver.

Barnet udvikler sine sociale kompetencer, når det knytter sig til andre mennesker, samarbejder og sætter sig i andres sted.

Ved at indgå i relationer og samspil udvikles lidt efter lidt venskaber og gruppefællesskaber. Det er her, barnet får mulighed for både at give og få omsorg og respekt.

Barnet skal opleve/føle sig som et værdifuldt medlem af fællesskabet.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med sociale kompetencer angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

- At barnet lærer at være opmærksom på andre, vente på tur og give plads til hinanden.
- At barnet føler sig som en betydningsfuld del af fællesskabet.
- At barnet får mulighed for at indgå i relationer med andre børn.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: Barnet får gennem legen indsigt i sociale sammenhænge og begyndende roller.
2. Tegn: Barnet tager hensyn til andre, smiler til andre, kikker på andre.
3. Tegn: Barnet deltager i fælles aktiviteter med andre børn og voksne.
4. Tegn: Barnet accepteres og respekteres.
5. Tegn: Barnet udtrykker følelser.
6. Tegn: Barnet kigger på det, som andre kigger på, og det de gør.
7. Tegn: Barnet leger sammen med andre børn og inspirerer hinanden ved at efterligne hinandens lege og handlinger eller ved at lege med samme genstand.
8. Tegn: Barnet viser interesse for at etablere kontakt til andre børn.
9. Tegn: Barnet viser interesse og lyst til at deltage i sociale fællesskaber.
10. Tegn: Barnet forlader og vender tilbage til de kendte voksne med jævne mellemrum.

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med sociale kompetencer angivet:

1. Tiltag: Børnene får mulighed for at lege og blive guidet af omsorgspersoner i mindre grupper.
2. Tiltag: Vi planlægger aktiviteter, for de børn der viser særlig interesse for hinanden.
3. Tiltag: Vi planlægger aktiviteter, som giver børnene muligheder for at lege og løse opgaver sammen med andre børn.
4. Tiltag: Vi guider børnene i deres leg.
5. Tiltag: Vi lader børnene besøge hinanden på tværs af grupperne.
6. Tiltag: Vi benævner børnene ved navn hvorved de bliver indbyrdes opmærksomme på hinanden.
7. Tiltag: Vi vil hjælpe børnene til at forstå andres behov og opmuntre dem til at vise omsorg og tage hensyn til hinanden.
8. Tiltag: Børnene skiftes til at gøre daglige gøremål sammen med en voksen.
9. Tiltag: Børnene har medindflydelse til samling.
10. Tiltag: Vi indretter det fysiske læringsmiljø, så det giver mulighed for børnene at lege og lære

4.3 SPROGLIG UDVIKLING

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med sproglig udvikling angivet:

Med sproget udtrykker vi os og kommunikerer med andre. Der er mange forskellige former for sprog f.eks.: talesprog, kropssprog, skriftsprog, billedsprog, tegnsprog m.v.

Sprogets funktion handler om at have en intention om noget: at formidle et budskab og blive forstået. Sprog kan defineres som bestående af indhold, form og funktion (Brostrøm og Vejleskov 2009)

Indhold=det budskab sproget rummer

Form=barnets bevidsthed om og brug af lyde og ord, om ordbøjninger og sætningsopbygning - om hvordan barnet forstår og bruger sprogets lyde og udformer sætninger grammatisk. Vuggestuebarnet arbejder længe på sprogets form inden det siger sit første ord, via fagter og gestikulation.

Funktion=at have en intention om noget: at formidle et budskab og blive forstået.

Disse definitioner udgør grundlaget for kommunikationen.

Arbejdet med den sproglige udvikling er indlejret i hverdagslivet, det opstår i det sociale rum, i de konkrete sociale interaktioner og samspil, som børn og voksne indgår i.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med sproglig udvikling angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

At barnet motiveres/stimuleres og får mulighed for at udvikle sprog, - og styrkes i at føle sig trygge ved at øve sig i at bruge sproget.

At barnet i alle dagens situationer - også hverdagssituationer støttes i at udvikle sproget i interaktion med de voksne og hinanden.

At børnene guides til at aflæse hinandens og de voksnes kropssprog.

At børnene stifter bekendtskab med skriftsprog og billedsprog

At børnene udvikler sproglige færdigheder.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: Barnet bruger sproget til at kommunikere med.
2. Tegn: Barnet sætter ord på egne og andres handlinger, intentioner og følelser.
3. Tegn: Barnet bruger sproget i rette sammenhæng og har forståelse for turtagning.
4. Tegn: Barnet bruger kropssprog og giver respons på kropsudtryk og stemmens betoning.
5. Tegn: Barnet hjælper andre, trøster og giver f.eks. sut til et andet barn der er ked af det.
6. Tegn: Barnet og de voksne leger og eksperimenterer med sproget.
7. Tegn: Barnet viser interesse for at læse bøger.
8. Tegn: Barnet løser konflikter ved hjælp af sproget.
9. Tegn: Barnet deltager aktivt og glad når vi synger sange.
10. Tegn: Barnet er i dialog/kontakt sammen med andre børn og voksne, med lyde og ord.

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med sproglig udvikling angivet:

1. Tiltag: Vi understøtter børnenes kommunikation ved at sætte ord på initiativer, følelser og handlinger.
2. Tiltag: Vi udnytter hverdagslivet i vuggestuen fx. ved måltidet, på kanten af sandkassen, på badeværelset som sprogudviklende praksis.
3. Tiltag: Vi synger, læser, rimer og leger med sproget, bruger sangkasser, sprogkufferter og anvender dialogisk læsning som metode.
4. Tiltag: Vi bekræfter positivt børnenes kropssprog og mimik - og opdeler børnene i mindre grupper
5. Tiltag: Vi sprogvurderer børnene når de er 2 år 10 måneder.
6. Tiltag: Vi arbejder med turtagning, dialog og oplæsning - og er opmærksomme på, at alle bliver hørt og set.
7. Tiltag: Vi samarbejder med forældrene om barnets brug af sut (betydning for sprog)
8. Tiltag: Vi guider børnene ved konfliktløsninger - ved hjælp af verbal sprog, kropssprog og mimik.
9. Tiltag: Vi inddrager eksterne samarbejdspartnere når vi sammen med forældrene vurderer at der er behov.
10. Tiltag: Vi har bøger til børn i alderen 0-3 år

4.4 KROP OG BEVÆGELSE

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med krop og bevægelse angivet:

Den fysiske indretning af såvel udemiljøet som indemiljøet bærer præg af at det er muligt for barnet at møde kropslige udfordringer.

Som nærmeste nabo har vi skoven, som rummer mange muligheder for at børnene kan bruge kroppen aktivt og af lyst. Samtidig giver det mulighed for at barnet lærer ved at bruge sin krop, ved at føle, røre, se og dufte - altså via sansningen.

Vi tilrettelægger såvel målrettede som spontane rytmik,- krop- og bevægelsesaktiviteter, således at alle børn bliver inddraget i kropslig aktivitet over tid med henblik på tilegnelsen af nye kropslige færdigheder.

Alle daglige hændelser i vuggestuen rummer udfordringer af såvel grov, som -finmotorisk art - og når barnet får lov til at gøre ting selv (øve sig) udvikles glæden ved at kunne selv (proces der udvikles hele livet igennem).

Vuggestuebarnet vil bruge sin krop konstant, - og når barnet er kropsligt aktivt, styrker det sin motorik, vi giver barnet tid til at øve, så det bliver selvhjulpent

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med krop og bevægelse angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

At barnet opnår bevidsthed om sine sanser og sin krop.

At barnet tilegner sig nye kropslige færdigheder.

At barnet bliver udfordret i et fysisk læringsmiljø, med forskellige kropslige og sanselige udfoldelsesmuligheder, såvel inde som ude.

At barnet deltager aktivt og bliver selvhjulpent i hverdagens rutiner.

At barnet er kropsligt aktiv i hverdagslivet i vuggestuen.

At barnet oplever genkendelsens glæde ved at øve sig i at mestre nye færdigheder sammen med andre børn og voksne.

At barnet møder voksne i vuggestuen som tilrettelægger spontane og strukturerede motoriske forløb - og som viser glæde og begejstring ved at bevæge sig sammen med barnet i fællesskabet.

At spontane og tilrettelagte aktiviteter skaber grobund for fællesskab, giver oplevelse af glæde og udvikler kropslige færdigheder.

At spontane og tilrette lagte aktiviteter bidrager til udvikling af sociale kompetencer.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: Barnet viser glæde, interesse, motivation og engagement ved aktiv deltagelse på eget individuelle alderstrin og niveau.
2. Tegn: Barnet øver sig i at være selvhjulpen til måltiderne.
3. Tegn: Barnet øver sig i at kravle op på stole m.v.
4. Tegn: Barnet deltager aktivt i af- og påklædningssituationer.
5. Tegn: Barnet viser glæde ved at bruge kroppen i naturen og på legepladsen, og mestrer nye udfordringer.
6. Tegn: Barnet udvikler styrke, udholdenhed og bevægelighed.
7. Tegn: Barnet udfordres kropsligt ved at bevæge sig på legeladsen.
8. Tegn: Barnet oplever selvværd og selvstændighed, efter mange gange med hjælp og støtte, at lykkes med selv at kunne f.eks. tage bukser på.
9. Tegn: Barnet bruger kroppen aktivt i forbindelse med aktiviteter og leg
10. Tegn: Barnet benævner sig selv, sine kropsdele og sine handlinger.

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med krop og bevægelse angivet:

1. Tiltag: Vi tilrettelægger hverdagen så børnene får mulighed for at lære i mindre grupper.
2. Tiltag: Vi giver i hverdagen plads til langsomhed, uorden, klodsethed, osv.
3. Tiltag: Over hele dagen gives plads til at barnet mødes med inspiration og udfordringer i forhold til at mestring af nye kompetencer.
4. Tiltag: Vi vejleder/guider barnet i aktiviteter / redskaber, det gerne vil deltage i, undersøge, lege med og udfordres af.
5. Tiltag: Vi motiverer - giver plads - rum til at barnet selv lærer at kravle op og ned på puslebordet, trip-trap stole, skamler, krybbe m.v.
6. Tiltag: Det fysiske miljø indrettes så barnet har mulighed for at blive motorisk udfordret.
7. Tiltag: I grupper kommer vuggestuebarnet en gang om ugen, med kendte voksne over i salen i børnehaven.
8. Tiltag: Vi støtter barnet i selv f.eks. at spise, drikke, øse mad op og smøre mad - og på skift dækker bord.
9. Tiltag: Vi tilrettelægger projekter/temaer hvor læreplanstemaet "krop og bevægelse" indgår.
10. Tiltag: Vi planlægger ture i naturen, hvor børnene skal have mulighed for at være fysisk aktive.

4.5 NATUR OG NATURFÆNOMENER

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med naturen og naturfænomener angivet:

Vi bor med naturen og skoven som nærmeste nabo og bruger den ofte som ramme for vores arbejde med børnene.

Det er væsentligt for os, at børnene oplever naturen som en velkendt og tryk base for at kunne eksperimentering, fordybelse, nærvær og oplevelser. Vi tilstræber at give så varierede oplevelser med naturen som muligt, med udgangspunkt i at det enkelte barn kan mestre de udfordringer naturen byder på, både fysisk og mentalt. Vores muligheder med naturoplevelser er at vi, inden for gåafstand har nåle- og løvskov, marker, hede, vandhul og sø. Vi færdes i naturen på en respektfuld og nænsom måde. Kulturen i vuggestuen er at børnene møder voksne der er villige til at gå ud i forskellige typer vejr. De voksne tør udfordre egne grænser, være nysgerrige og legende sammen med børnene.

Vi medbringer digitale værktøjer i naturen for at dokumentere og søge ny viden sammen med børnene. Vi ønsker at børnene i vuggestuen får gode oplevelser i naturen, - og får respekt for naturen.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med natur og naturfænomener angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

At børnene får mulighed for fordybelse og nærvær i naturen.

At børnene bliver udfordret i forhold til egen krop, mentalt og fysisk.

At børnene sammen med voksne får mulighed for at udforske og eksperimentere med forskellige naturmaterialer og fænomener.

At børnene udforsker, og lærer navne på ting i naturen

At børnene præsenteres for en righoldig variation af materialer, hvorved børnene i deres indbyrdes samspil på forskellige måder behandler det udpegede indhold. Hvis indholdet fx er fuglene på legepladsen, må voksne sørge for en variation af materialer fx: udstoppede fugle, plancher og bøger om fugle, udklædningstøj, vinger, fuglefløjter, fjer osv., som børnene kan inddrage i deres leg.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: Børnene ser, lytter, dufter, smager og rører ved naturen.
2. Tegn: Børnene viser glæde ved at lege og færdes i naturen.
3. Tegn: Børn er nysgerrige og undersøgende i naturen.
4. Tegn: Børn udfordrer sig selv sansemæssigt f.eks. tør holde små dyr.
5. Tegn: Børn rydder op efter sig selv og andre.
6. Tegn: Børn genkender ting der ikke hører til i naturen.
7. Tegn: Børn tør bevæge sig væk fra gruppen.
8. Tegn: Børn spørger ind til naturoplevelser og fænomener f.eks. sol, regn og sne.
9. Tegn: Børn kender navne på dyr og planter.
10. Tegn: Børn viser deres fund frem.

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med natur og naturfænomener angivet:

1. Tiltag: Vi prioriterer tid til fordybelse og nærvær i naturen.
2. Tiltag: Vi skaber rum for sansemæssige oplevelser i naturen, som bliver bearbejdet (tale, male, tegne, lege)
3. Tiltag: Vi er opmærksomme på det enkelte barns nærmeste udviklingszone.
4. Tiltag: Vi er gode rollemodeller for børnene i naturen
5. Tiltag: Vi følger børnenes initiativer i naturen.
6. Tiltag: Vi giver børnene oplevelser med forskellige typer natur.
7. Tiltag: Vi følger de skiftende årstider og det forskellige vejr.
8. Tiltag: Vi medbringer materiale til at undersøge og opbevare "naturen i"
9. Tiltag: Vi bringer naturting med hjem til vuggestuen og bruger det som en del af børnemiljøet.
10. Tiltag: Vi benytter os af digitale værktøjer til dokumentation og supplerende viden.

4.6 KULTURELLE UDTRYKSFORMER OG VÆRDIER

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med kulturelle udtryksformer og værdier angivet:

Vi vil give børnene mulighed for, at udvikle deres kreative kompetencer, samt give dem mulighed for at opnå en forståelse for omverdenen ved, at afprøve forskellige udtryksformer, såvel kunstnerisk som kulturelt.

Kulturelle udtryksformer og værdier omhandler både hverdagens rutiner (hverdagskulturer: leg, samvær m.m.) og flere kulturelle tilbud (børnelitteratur, musik, teater, IT m.m.)

Kulturelle udtryksformer i vuggestuen er dagligdagens faste aktiviteter (planlagte og spontane som foregår over hele dagen), traditioner, musik, sang, dans, bevægelse, historiefortælling og højtlesning af gode børnebøger.

Vi vil give børnene adgang til forskellige redskaber, udklædning og forskellige materialer.

Aktiviteter der understøtter de kulturelle udtryksformer er fx traditioner som jul, påske og fastelavn.

I vuggestuen vil vi introducere børnene for forskelligartede udtryksformer så de får oplevelser og erfaringer, der bidrager til leg, - alene eller sammen med andre børn.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med kulturelle udtryksformer og værdier angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

At børnene udvikler kreative kompetencer

At børnene får opmærksomhed på egne og andres kulturer.

At børnene får mulighed for at opleve og deltage i kulturelle fællesskaber.

At børnene bliver bevidste om danske traditioner.

At børnene motiveres til selv at eksperimentere og udfolde sig.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: Vi ser børn der er ivrige i kreative udfoldelser.
2. Tegn: Vi ser børn der finder på nye og anderledes måder at lege, danse, synge og tegne/male på.
3. Tegn: Vi ser børn, der er interesseret i andres påklædning, sprog og adfærd.
4. Tegn: Vi ser børn der er aktive ved højtider bl.a. fødselsdage, sommerfest og farvelfester
5. Tegn: Vi ser børn der deltager i sange og historiefortælling med mimik, sprog og fakter.
6. Tegn: Vi ser børn der i leg eksperimenterer og udfolder sig alene eller sammen med andre børn og voksne.
7. Tegn: Vi ser og hører børn der spontant synger en sang - leger en sangleg
8. Tegn: Vi hører børn der eksperimenterer med kendte melodier og nye tekster.
9. Tegn: Vi ser og hører børnene efterspørger kreative materialer
10. Tegn: Vi ser børnene bevæger kroppen, klapper, smiler til musik og sange

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med kulturelle udtryksformer og værdier angivet:

1. Tiltag: Små og længere forløb hvor børnene inddrages og inspireres til deltagelse i kultur og kunstneriske gøremål.
2. Tiltag: Vi indretter miljøet, så det er foranderligt, alt efter hvilken aktivitet/projekt der foregår.
3. Tiltag: Vi tager på tur i nærmiljøet/kulturinstitutioner, i både mindre og større grupper for bl.a. at få inspiration til aktiviteter.
4. Tiltag: Vi giver børnene mulighed for at klæde sig ud.
5. Tiltag: Vi markerer forskellige højtider: fastelavn, jul, påske og fødselsdage.
6. Tiltag: Vi synger sange, bruger sangæsker og præsenterer børnene for en mangfoldighed af sange.
7. Tiltag: Vi giver børnene adgang til bøger (højtlesning og dialogisk læsning).
8. Tiltag: De voksne henter inspiration fra hinanden og bruger digitale værktøjer til nye kreative udfoldelser.
9. Tiltag: Vi anvender musik og sang i hverdagen - i forbindelse med projekter, - også fra andre kulturer.
10. Tiltag: I hverdagen giver vi børnene mulighed for at undre sig og stille spørgsmål.

Illustration 5

5 ARBEJDET MED ET GODT BØRNEMILJØ SOM EN INTEGRERET DEL AF DET PÆDAGOGISKE ARBEJDE

5.1 ARBEJDET MED ET GODT BØRNEMILJØ

Under udarbejdelsen af pædagogiske læreplaner er arbejdet med børnemiljøet beskrevet med følgende ord:

Dagtilbuddets beskrivelse:

I Hald Ege Børnehus arbejder vi med børnemiljøet både i kraft af den fysiske indretning, det æstetiske og det psykiske børnemiljø. Tilsammen udgør de børnemiljøet som er rammer hvorunder børnene får mulighed for at trives, lære og udvikle sig.

I indretningen har vi fokus på at indrette med møbler, så der opstår "rum i rummet" ud fra tanken om, at give børnene muligheder for at fordybe sig i leg alene eller i mindre grupper. Der er varme i gulvet, så det er behageligt at lege på og vi bestræber os på at opholde os meget på gulvet sammen med børnene da det giver børnene de største fysiske muligheder.

Det æstetiske børnemiljø er alt det som børnene sanser. Vuggestuen er lys og indbydende. Dele af legetøjet er placeret så lavt at børnene selv kan tage det frem de ønsker at lege med. Legetøjet er opbevaret i farvestrålende baljer der er lette at løfte og rengøringsvenlige. Væggene er dekoreret med enten billeder af børnene, fælles oplevelser eller dyr eller maskiner som børnene er optaget af. Vi vægter at tingene er produceret af børnene frem for at de er smukke.

Vi forsøger at dele os op i mindre grupper når det er muligt, for at gøre det nemmere for det enkelte barn at have overblik, øge kontakten og samspillet mellem barnet/børnene og den voksne og sænke lydniveauet.

Grupperummene er udstyret med vægplader der mindsker støjniveauet, og vi har bløde møbler og puder der suger lyden.

Vi har hyggebelysning nogle steder i rummene. Vi vægter at børnene deltager i oprydningen af legetøjet så det er rart og indbydende at gå i gang med en ny leg, men ind imellem kan vi frede en legeopstilling, så legen kan genoptages senere.

Det psykiske børnemiljø handler om, hvordan vi omgås hinanden. Vuggestuens dagligdag bærer præg af regelmæssighed og forudsigelighed, som vi vurderer er en nødvendighed for at små børn kan trives. Dagen er dog ikke mere fastlagt end, at vi altid tager udgangspunkt i det enkelte barn, og derfor tilbyder mad når børnene er sultne og ikke på fast tidspunkt. Børnene puttes når vi vurderer de er trætte. Det lille barn uden verbalt sprog kan kun kommunikere sine behov kropsligt og ved gråd og det er vores opgave, at tolke det og opfylde det, hvis vi kan. Vi taler med de børn der har sprog om oplevelser vi har haft sammen og spørger ind til, hvad de kunne lide for, at kunne tilrettelægge kommende oplevelser målrettet for den gruppe af børn vi arbejder med. Det foregår typisk når vi kikker på billeder enten for di der er hængt op på væggen - eller vi ser dem på I pad og vi voksne sætter ord på.

Alle pædagoger har fokus på det enkelte barns trivsel, udvikling og læring og børnemiljøet og medbestemmelsen er en naturlig del deraf. Vi anvender SMTTE modeller i vores daglige arbejde, sammen med Marte Meo hvor vi både videofilmer og benytter principperne. Vi har en anerkendende tilgang til det enkelte barn og børnegruppen. Vi sparrer ofte sammen som medarbejdere i hverdagen på møder m.m. for, at finde frem til det enkelte barns intentioner, behov og perspektiv.

Vi indhenter informationer fra forældrene og er i dialog med andre faggrupper, hvis vi har brug for vejledning. Vi har en kultur hvor vi undrer os, og tør spørge ind til problemstillinger, eller spørge om andre synsvinkler på en sag.

Vi forsøger at give det enkelte barn mulighed for at få følelsen af mestring og selvværd ved at alle de ting de skal kan gøre, lader vi dem gøre fx tage tøj af, gå selv, kravle op på stol.

De ting børnene kan lege med frit uden at komme til skade ligger tilgængeligt, ting fx som sakse og farveblyanter skal de spørge efter på grund af sikkerhed.

I forbindelse med udarbejdelse af SMTTE modeller tages der højde for børnemiljøet og børneperspektivet.

5.2 ARBEJDET MED BØRNEMILJØVURDERINGER

Under udarbejdelsen af pædagogiske læreplaner er anvendelsen af børnemiljøvurderinger til at skabe inkluderende læringsmiljøer beskrevet med følgende ord:

Dagtilbuddets beskrivelse:

Vi forsøger i vores dagligdag at optimere de tre former for børnemiljøer, og variere/tilpasse miljøet så det passer til gruppen af børn og situationen,

Vores omdrejningspunkt for vores handlinger som personale er det enkelte barns trivsel. Vi ser på vores daglige praksis og ændrer på denne, hvis det fremmer det enkelte barns trivsel. F.eks. har vi i forbindelse med modtagelse af nyt barn lavet ændringer i mødeplanen for at kunne modtage barnet - og skabe en tilknytning til barnet. Det betød at barnet som var ked af det blev mødt - og vi som vuggestue justerede os i forhold til barnets behov. Det betød endvidere et bedre og sundere psykisk børnemiljø for de øvrige børn, som blev "smittet af gråden" af barnet som var ked af det.

Vi har brug for en god dialog for at kunne tilgodese alle børn, og benytter derfor alle de indgangsvinkler vi kan få fra forældre, kollegaer og øvrige fagprofessionelle. Sparringen er derfor en naturlig del af vores hverdag. Børneperspektivet er en vigtig faktor i vores forståelse af børnenes tanker, oplevelser og handlinger. Vi indsamler data til at forstå det enkelte barn, og når vi analyserer og tolker vores materialer forsøger vi at finde barnets synsvinkel og lader den få betydning for det videre arbejde. I forbindelse med analysen og tolkningen øges såvel vores faglige bevidsthed, kvaliteten af det pædagogiske arbejde og i sidste ende børnemiljøet og det enkelte barns trivsel.

Når vi har evalueret via FCCERS har vi altid benyttet lejligheden for, at se på, hvordan vi kan ændre på vores daglige praksis hvis det kan højne børnemiljøet. Vi har fortsat søskende besøg på trods af at børnehuset fysisk er opdelt i to huse, - vi tænker at det er en stor værdi for det enkelte barn at det kan lade sig gøre.

Når vi ser på det gode børnemiljø i vuggestuen, tager vi hensyn til børnenes alder, modenhed, behov og personlighed.

Vi har en anerkendende tilgang i vores samspil med børnene og i vores dialog om børnene, hvor vi benytter os af Marte Meo principperne. Vi tager udgangspunkt i børnenes initiativer og inddrager disse i vores planlægning og udførelse af pædagogiske aktiviteter.

Vores fysiske miljø gør det muligt for børnene at lege i mindre grupper uden at blive forstyrret, hvilket styrker relationerne og læringen, vi anerkender børnenes behov for uforstyrret leg og freder den gode leg. Som voksne fordeler vi os i rummene og skaber forskellige læringsmiljøer for børnene, hvor de voksne tager ansvar for at skabe tryghed, at være gode rollemodeller, og sikre en god omgangstone og atmosfære.

Vi forsøger at inkludere alle børn og hjælpe dem til at være en aktiv del af fællesskabet ved f.eks. at være en tæt støtte til nye børn (tilknytning etableres) der endnu ikke er tryk ved f.eks. at overskue en "hel fredagssamling". På respektfuld og anerkendende vis inddrager vi børnenes egne oplevelser, bekymringer og synspunkter i samspillet.

Vi forsøger at tilbyde et børnemiljø der opfordrer til leg og læring, der giver glæde, selvværd og mestring. Dette understøtter at vi har robuste og glade børn der tør sige ti log fra, hvilket er grundlaget for at børnene kan få medbestemmelse i deres hverdag, og på længere sigt blive aktive borgere i vores demokratiske samfund.

Der kan anvendes forskellige metoder, der giver større opmærksomhed på børnenes perspektiv:

Børneinterview

Iagttagelser

Børnenes fortællinger om hverdagens hændelser

Dokumentation om børnenes spor

Videooptagelser

Fotos hvor børnene fortæller hvad de ser

Praksisfortællinger.

Kobling af læreplaner og børnemiljø i hverdagslæring/praksisfelter i praksis, f.eks. garderoben, legepladsen, børns legerum m.v.

Derudover arbejdes der med Marte Meo og pædagogisk dokumentation som metoder til at undersøge af børneperspektivet.

Når der benyttes metoder, som inddrager børneperspektivet, er formålet, at reflektere og forstå

børnenes handlinger og udtryk med henblik på at lære noget om børnene, lære noget om sig selv som pædagogisk medarbejder (omsorgsperson) eller om sin pædagogiske praksis.

6 AFSLUTNING

Læreplanen som I sidder med, er udarbejdet i efteråret 2016 af medarbejdere og ledelse i Hald Ege Børnehus.

Jeg håber, at læreplanen er med til at give Jer et indblik i, hvordan vi arbejder didaktisk og pædagogisk i vores børnehus, - hvordan vi arbejder med kommunalt fastsatte mål og værdier samt hvilke metoder vi anvender i praksis for at nå de opstillede mål, tiltag og tegn.

Bestyrelsen for den selvejende institution, Hald Ege Børnehus har været inddraget i udarbejdelsen af læreplanen, - bl.a. har bestyrelsen aktivt drøftet brug af IT i børnehuset.

Ledelsen forelægger arbejdet/produktet (læreplanen) som ledelse og medarbejdere sammen har udarbejdet. Ligeledes forelægger ledelsen Viborg Kommunes tilbagemelding på læreplanen for bestyrelsen.

Bestyrelsen inddrages i evalueringen og opfølgningen af den pædagogiske læreplan, - ligesom de inddrages i evalueringen af konkrete aktiviteter der planlægges med forældredeltagelse i løbet af et år.

Evaluering af læreplanen foregår hvert andet år ved hjælp af ECERS i børnehaven og FCCERS i vuggestuen.

Næste evaluering af læreplanen foregår forår 2018.

Yderligere oplysninger kan fås ved henvendelse til leder:

Else Marie Hangaard

E mail: emh@Viborg.dk

Tlf. 8787 1460

Hjernen&Hjertet

Hjernen&Hjertet er et IT-system, som Rambøll har udviklet til at understøtte arbejdet med udvikling og dokumentation af kvalitet i dagtilbud.

Systemet hedder "Hjernen&Hjertet", fordi det forener den logisk-rationelle "hjerneaktivitet" det er at måle og dokumentere kvalitet, med den "hjerteaktivitet", det er at levere kvalitet i samværet med vores fælles børn.

Hjernen&Hjertet samler oplysninger fra de pædagogiske læreplaner, oplysninger til pædagogisk tilsyn, "Dialogprofiler" til brug i forbindelse med forældresamtalerne og andre oplysninger om den pædagogiske kvalitet.

Oplysninger fra alle disse forskellige dokumentationsopgaver, suppleret med kommunale nøgletal gør det muligt gennem Hjernen&Hjertet at give alle et bedre overblik over kvaliteten i det pædagogiske arbejde.

Du kan læse mere om Hjernen&Hjertet på hjemmesiden: **www.hjernenhjertet.dk**